

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№3

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 954 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 11-martda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 28-fevraldagi
333/5-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Improving the efficiency of investment activity in oil and gas enterprises.....	24
Raxmatova M.G., G'ofurov Sh.N.	
Organization of control and evaluation of effectiveness in international companies.....	30
Nasimov Bakhtiyor Vasiyevich	
Xalqaro standartlarning korxona eksportini oshishidagi ahamiyati.....	35
Sobitov Diyor Abbralxonovich	
Erkin iqtisodiy zonalar boshqaruvining tashkiliy tuzilmasini takomillashtirish yo'llari	40
Ataismatov Iqboljon Zumratjonovich	
Xorazm viloyatida turizm infratuzilmasini innovatsion rivojlantirish ko'rsatkichlarini ekonometrik modellash va prognozlashtirishning ba'zi masalalari	46
Jumaniyazova Ro'za Quvondiq qizi	
Tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlash	60
Rasulov Muxammad Bobur Fazliddin o'g'li	
Economic analysis of investment activity of enterprises.....	66
Shermatov Akhror Abduhakimovich	
Kichik biznesni rivojlantirishda innovatsion faoliyatni moliyalashtirish yo'nalishlari	72
Z. Rahimova	
Влияние углеродного следа на экологическую устойчивость узбекистана	76
Саттарова Барно Шухратовна	
Moliya bozori dastaklari orqali xorijiy investitsiyalarni jalb etish modellarining uslubiy asoslari	84
Ibragimov G'anjion G'ayratovich	
Maqdsadli tushumlarning audit obyekti sifatidagi tasnifi va tavsifi.....	90
Ne'matov Oybek Ismatullayevich, Qambarov Abduazizbek	
Bank majburiyatlari tushunchasi, uning mazmuni va mohiyati.....	96
Muminova Parvina Ilhom qizi	
Sanoat korxonalariga berilayotgan soliq imtiyozlari ma'murchiligini ta'minlash borasida amalga oshirilayotgan ishlar samaradorligi.....	100
Turabov Ulug'bek Olimjonovich	
Tur operatorlari va sayohat agentliklarida xarajatlar va foyda tahlili va uning turlari	106
Taniyev Ahmadjon Bahromovich	
O'zbekistonda kredit bozorini rivojlantirish istiqbollari.....	113
Salimov Burxon Abubakirovich	
Social media marketing as a key strategy in modern business.....	125
Najimova Bakhtigul Abdilkasim qizi	
O'zbekistonda yashil mahsulotlar eksportini rivojlantirish orqali barqaror iqtisodiy o'sish va xalqaro integratsiyani ta'minlash.....	129
Radjabov Bunyod Abduxalilovich	
Оценка и управление рисками в проектах строительства энергетических объектов	136
Махматкулов Жамшед Бахтиёрович	
Iqtisodiyotda ko'chmas mulk bozori hamda uning xususiyatlari	140
Ibragimov Qobil To'xtamishovich, Raimkulov Sherali O'rozdavlatovich, G'ffarov Husayn Aliyor o'g'li, Ismoilov Davronjon Ilxomjon o'g'li, Tashpulatova Shaxnoza Tursunpulatovna	
Ekologik turizmning ijtimoiy-iqtisodiy ta'siri va uni rivojlantirish istiqbollari (Jizzax viloyati misolida)	144
Isomiddinov Sherzod Sirojiddin o'g'li	
Ways to improve personnel policy in improving the quality of financial services provided by financial institutions.....	148
Ergashev Umidjon Ibragimovich	
Qo'shilgan qiymat solig'ining budjet daromadlarini shakllantirishdagi ahamiyati	152
Djabbarov Anvar Muxammadsaliyevich	

Tadbirkorlik subyektlarining barqarorlik reytingini aniqlash va ulardan samarali foydalanish yo'llari	157
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	
Tovar-moddiy zaxiralar auditini tashkil qilish masalalari	164
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich, Botirov Lazizbek Botirovich	
O'zbekiston tijorat banklari faoliyatida aktivlar daromadlilikini oshirish masalalari.....	168
Saxibjonov Muzaffar Salijanovich	
Organization of control and evaluation of effectiveness in international companies.....	174
Nasimov Bakhtiyor Vasiyevich	
Strategic growth of global companies in contemporary environments.....	179
Djurabaev Otabek Djurabayevich	
Directions for management of the tax system.....	184
Sharokhmatov Abdurakhim Abdulamitovich	
Davlat korxonalarida moliyaviy samaradorlik va uni boshqarish tizimini takomillashtirish yo'nalishlari.....	188
Qarshiyev Nodirbek Olim o'g'li	
Проблемы, модели и методы оптимизации управления товарными запасами	193
Бабаджанов Шопулат Шомашрабович	
Literature review: the significance of digitization to management credit activity of commercial banks	200
Jo'rayev Eldor Berdibekovich	
O'zbekiston Respublikasining davlat budjeti.....	205
Ajibaeva Raiya Maxsudovna	
Yashil iqtisodiyot kontsepsiyasining shakillanishi, taraqqiyot bosqichlari va uning dolzarbligi.....	212
Kodirov Javlonbek Nematullayevich	
Bank plastik kartalari orqali masofaviy xizmatlarni takomillashtirish.....	219
Abdullayeva Dildora Qudratovna, Abdullayev Baxodirjon Valijon o'g'li, Almuratova Nurlio'lmasoy Naim qizi	
O'zbekistonda iqtisodiy o'sishni ekonometrik modellashtirish	223
Shamsiyeva Feruza Muratxodjayevna	
Mahalla faoliyati ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatkichlarini tahlil qilishning nazariy asoslari.....	232
Aliqulov Ravshan Shodiyor o'g'li	
O'zbekistonda lizing bozori tahlili.....	237
Boyev Bekzodjon Jo'raqul o'g'li, Shavkatov Behruz Rustam o'g'li	
Chakana savdoni rivojlantirishning mintaqaviy xususiyatlari	241
Ismoilov Shohjahon O'tkir o'g'li	
O'zbekistonda tibbiy xizmatlarning rivojlanish tendensiyalari, tarkibiy tuzilish tasnifi va marketing segmentlari	244
Axmedov Zafarjon A'zamovich	
Мировой опыт и перспективы развития свободно экономических зон в Республике Узбекистан.....	250
Кадилова Истора Кадилова	
Перспективы реформирования налоговой системы Республики Узбекистан в условиях глобализации.....	254
Буранова Лола Вахобовна, Садиков Искандар Гайратович	
O'zbekiston 2030 strategiyasi – islohotlar tizimligida ipoteka kreditining dolzarbligi.....	263
A'zamxo'jayeva Nihola	
O'zbekistonda sug'urta mexanizmlarini rivojlantirish istiqbollari	267
Shoraximova Zilola Nosirdjanovna	
Biologiya va tibbiyotda matematik statistika	271
Voxidov Alikul Melitosheich	
Viloyatda chorvachilik mahsulotlarini o'tgan yilga nisbatan o'zgarishi.....	283
Azimov Allaberd O'rinovich, Begaliyeva Madina Abdusamatovna	
Servis korxonalarida mobil ilovalar yordamida interaktiv xizmatlar yaratish	289
Ne'matov Nizom Ismatullayevich	
Oziq-ovqat ta'minot zanjiri tushunchasi va uning zamonaviy tendensiyalari.....	293
Nazarova A.N	

Влияние искусственного интеллекта при разработке стратегических программ на экономическое развитие страны.....	300
Каримова Нуржахон Олим кизи	
Kichik va o'rta biznesda moliyaviy menejment: muammolar va yechimlar	306
Saidvaliyeva Nigora Ziyodillayevna	
Теоретико-правовая характеристика экономических отношений	313
Фарход Махмудович Тиркашев, Исломжон Жамшедович Жамшедов	
Cash flow reporting in Uzbekistan: national accounting standards and international standards application	318
Ochilov Ilyos Keldiyorovich	
Tadbirkorlik salohiyatini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari va takomillashtirish mexanizmlari	324
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Получение долгосрочного кредита и определение его размера для привлечения лизинга	330
Латипова Шахноза Махмудовна	
Ko'chmas mulk solig'ining ko'chmas mulk bozori tendensiyalariga ta'siri	335
To'lakov Ulug'bek Toshmamatovich	
Rivojlangan mamlakatlarning davlat qarzi va uni boshqarishdagi tajribasini tahlil qilishga ilmiy yondashuv	343
Suyunov Dilmurod Xolmuradovich, Abdurahmonova Feruzabonu	
Эффективный инновационный менеджмент в системе здравоохранения Республики Узбекистан.....	353
Абдурахманов З.М.	
Islom moliyasining O'zbekistondagi o'rni va O'zbekiston Respublikasining islomiy tashkilotlar va banklar bilan aloqasi	356
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi, Elboyev Otajon Polvonquliyevich	
Tadbirkorlik subyektlarida innovatsion faoliyatni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari	361
Oxunjonova Madina Isoqjonovna	
Основные задачи обеспечения цифровой информационной безопасности в образовательном процессе	365
Иззатилла Пулатов Кудратиллаевич	
Tijorat banklarida komplaens nazoratni takomillashtirish.....	373
Muminova Marguba Mamirkulovna	
Kichik biznes uchun soliq imtiyozlari va ularning samaradorligi.....	378
Sarvar Ochilov	
Xalqaro moliyaviy tashkilotlarning davlat iqtisodiy rivojlanishidagi o'rni	387
Raxmonova Dildora Ergash qizi	
O'zbekiston Respublikasida kreditning iqtisodiyotni rivojlantirishdagi o'rni	395
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
Mintaqa sanoat korxonalari investitsiya jarayonlari rivojlanish tendensiyasining statistik tahlili.....	399
Quvatova Gulzoda Faxriddin qizi	
Natijalarga yo'naltirilgan budjetlashtirish samarali budjet menejmentining omili sifatida	403
N. Sheraliev	
O'zbekistonda kichik biznesning rivojlanish tendensiyalari va istiqbollari	408
Salayev Jasurbek Komilovich	
Features and prospects for the development of digital marketing in Uzbekistan	414
Musayeva Shoiraz Azimovna	
Анализ динамики импорта узбекистана в 2017–2024 годах с учетом индекса сложности продукции (PCI)	418
Жабборов Нодира Холмурод кизи	
O'zbekistonning kredit riskini baholash: iqtisodiy barqarorlik va xavf omillari tahlili	422
Hakimov Hakimjon Abdullo o'g'li	
Investitsion jozibadorlikni oshirish – korxonalarning raqobatbardoshligini oshirishning muhim shartidir	426
Karimova Dilafruz Sadirdin qizi	

Sanoat korxonalarida innovatsion faollikni oshirish omillari.....	431
Qo'ziyev Shodiyor Qilichboy o'g'li, Xakimov Javohir Hamza o'g'li, Turganbaev Nursultan Bayram o'g'li, Masharipov Rasulbek Jo'rabekovich, Xasanov Ruslan Raxmatovich, Nurullayev Jasurbek Davronbekovich	
Теоретические основы формирования понятия «финансовая стабильность».....	437
Алиева Сусанна Сейрановна	
Developing the labor market and strategies for reducing unemployment.....	442
Tojiyeva Muhabbatxon Mansurjon qizi, Elmurodov Mukhammadkodir Nurmuhammad	
Iqlim o'zgarishi sharoitida raqamli texnologiyalar orqali qishloq xo'jaligida samaradorlikni oshirish yo'llari.....	450
Fayziyev Oybek Raximovich, Ochilov Ilhom Sayitqulovich, Sayfullayeva Ruxshona Farrux qizi	
To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning sanoatni rivojlantirishdagi roli.....	458
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
Ishlab chiqarish korxonalarida risklarni boshqarishning asosiy yo'nalishlari va rivojlanish istiqbollari.....	466
Muxitdinov Shuhrat Ziyaviddinovich	
Ovqatlanish xizmatlarini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlaridan foydalanish va samaradorligini oshirishning asosiy yo'nalishlari.....	470
Ravshanov Zaxiriddin Ibragimovich	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanishning ahamiyati.....	477
Safayeva Dilafuz Ruzmatovna, Karimov Abrorjon Shavkat o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarini xarajatlarini rejalashtirish va moliyalashtirish: amaldagi holat tahlili.....	482
Bauyetdinov M.J., Medetbayeva D.T	
Tijorat banklarida foiz risklarini baholash va boshqarish.....	487
Karimov Mardon Akram o'g'li	
Zamonaviy sharoitda bank innovatsiyalaridan foydalanishning istiqbolli yo'nalishlari.....	494
Xodjimamedov Akmal Ashurovich	
A local perspective on sustainable supply chain management in Uzbekistan.....	501
Oybek Rafukjonkhoev	
Raqamli texnologiyalar orqali sug'urta kompaniyalar marketing faoliyatini takomillashtirish.....	505
Rashidova Dildora Rasul qizi	
O'zbekistonning strategik rivojlanish davrida investitsiyalarning o'rni.....	511
Akbaraliyeva Aziza Maxmadali qizi	
O'zbekiston media bozori: rivojlanishi va afzalliklari.....	516
Qodirov Obidjon Olim o'g'li	
Порядок учета скидок в бухгалтерском учете на основе МСФО.....	520
Камолова Феруза Кахрамоновна	
Tijorat banklari transformatsiyasini amalga oshirishda qimmatli qog'ozlar bozorida foydalanishning xorijiy tajribasi.....	525
Bobur Abrorovich Yusupov	
Neft va gaz sanoati korxonalari resurslardan samarali foydalanishning xorijiy tajribalari tahlili.....	533
Sonayev Sanjar Nurmatovich	
Оценка социально-экономического воздействия железнодорожных проектов.....	539
Хужаяров Бекзод Баходир угли	
Rivojlanayotgan mamlakatlarda islom mikromoliyalashning innovatsion mexanizmlari va xalqaro tajriba.....	544
Sharipova Maxliyoixon Baxtiyor qizi	
Iqtisodiy samaradorlik tushunchasining ilmiy- nazariy tahlili.....	548
Ibragimov Zukhriddin Sayfutdinovich	
Ipoteka kreditlarini moliyalashtirishda banklarning o'rni va istiqbollari.....	552
Muhitdinov Ulug'bek Diyorovich	
Mintaqaviy mehnat bozorini shakllanishining shart-sharoitlari, omillari, o'ziga xos xususiyatlari va prinsiplari.....	556
Amonov Navro'zxon Saloxiddin o'g'li	
Development of digital marketing for sustainable tourism development in Uzbekistan.....	560
Nasibabonu Abdurakhmonovna Akramova	

Kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar	565
Ibragimov Ulmas	
Tijorat banklarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlashning dolzarb masalalari	569
Akbarov Behzodxon Ulug'bek o'g'li	
Amerika qo'shma shtatlarida federal zaxira tizimi tomonidan amalga oshirilgan noan'anaviy pul-kredit siyosati	574
Djumonov Dilshod Safaroliyevich	
Intellectual mulkning ishlab chiqarishdagi ahamiyati	581
Farhod Mahmudovich Tirkashyev, Azizbek Umid o'g'li Abduvaliyev	
Tijorat banklari moliyaviy barqarorligini baholashning xorijiy davlatlar tajribasi	585
Sattarova Gulshan Muxiddinovna	
Qimmatli qog'ozlar bozorida moliyaviy xavfsizlik: investorlar misolida.....	589
Boysunov Jamshid Baxriddin ug'li	
Amaliy-ilmiy tadqiqotlarning mazmuni, asosiy maqsadlari va qo'llanilish shakllari.....	593
Raupov Jamshid Rashidovich, Kaxramonov Zafar Kaxramonovich	
Tijorat banklarida korporativ boshqaruvni takomillashtirishning dolzarb masalalari.....	597
Ergashev Olim Kenjayevich	
Islom darchalari asosida moliyalashtirishni joriy etish istiqbollari	602
Gulyamova Shaxnoza Gafurdjanovna	
Влияние финансовых технологий на трансформацию страхового рынка	606
Тангирбердиева Гулчехра Рахимжановна	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlanishida mamlakatimiz iqtisodiyotini holati tahlili	611
Muradova Maxliyoixon Ravshanovna	
Foreign experience in the formation of banking assets in improving the efficiency of the activities of commercial banks.....	615
Ibrohimov Davronbek Muhammadi ogli	
Роль и значение экономического потенциала в формировании стратегии регионов Узбекистана.....	628
Абдалова З.Т.	
Перспективы развития торговых отношений между Китаем и Узбекистаном.....	634
Фазлиддинова Шахруза, Расулев Дильмурод Мирза-Ахмедович	
Korxonalarda moliyaviy instrumentlarning hisobi va audit masalalarini rivojlantirish	640
Maxmudov Saidjamol Kadirjanovich	
Barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning ilmiy-nazariy asoslari.....	647
Rajabov Alibek	
Digital technologies as a driver for the development of mice tourism in Uzbekistan	654
Ilkhomova Gulnoza Zaynitdin qizi	
Tadbirkorlik subyektlarining tashqi savdo faoliyati bojxona reytingini aniqlash va baholashning iqtisodiy ahamiyati	661
Azizov Sherzod Uktamovich, Mamarajabov Abdisamad Saidmurot o'g'li	
Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlari	666
Shodiyev To'liqin Oltiboy o'g'li	
Sanoat korxonalari rivojlanishining atrof-muhitga ta'sirini baholashda ESG tamoyillarini qo'llash imkoniyatlari va istiqbollari	671
Turg'unov Jasurbek Alimardon o'g'li	
Museum collection management and new technology	677
Ibroximova Aziza Abbasovna	
Inklyuziyalashuv sharoitida sanoat korxonalari faoliyatining ilmiy-nazariy jihatlarini	684
Isayev Kobiljon Abdulkodirovich	
Turizm sohasida brendning O'zbekiston iqtisodiy o'sishiga ta'siri va sayyohlik yo'nalishi sifatida marketingning ahamiyati.....	693
Kobilova Maftuna	
Kichik biznes subyektlarida marketing faoliyatini boshqarishni takomillashtirish.....	697
Bektemirov Ozodjon Xusan o'g'li	
Tekislikda to'g'ri chiziqli va uning tenglamalari.....	702
Azimova Halkar Qayumovna	

Banking Legislation of the Republic of Uzbekistan: Practice and Reforms.	707
Asliddin Qurvonboyev Baxrom o'g'li, Umarova Zulaykho	
Korxonalarda reklama faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli marketingdan foydalanish.....	712
Khojiev Elshod	
Необходимость использования искусственного интеллекта в системе образования – веление времени	717
Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна	
Kon-metallurgiya kombinati faoliyatining ekonometrik modeli va uni rivojlantirishning istiqbolli yo'nalishlari.....	721
Karimov Ma'ruf Ichthyorovich	
Ijara bo'yicha xalqaro standart qo'llanilishining xususiyatli jihatlari	725
Yusupova Malika Botiraliyeva, Satvaldiyeva Gulchexra Xudayberdiyevna	
Понятие и сущность маркетинговой деятельности малого бизнеса в Узбекистане.....	730
Убайдуллоева Малика Отабековна	
Tovar-moddiy zaxiralar tahlilini takomillashtirish	736
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich, Mirzayeva Shaxlo Faxritdinovna	
Tijorat banklarida mavjud muammoli aktivlar miqdorini qisqartirish bo'yicha xorij mamlakatlar tajribasi.....	742
Abduxalimova Marjona Xikmatovna	
Bank strategiyasini shakllantirish orqali samaradorlikni oshirish (O'zsanoatqurilishbank misolida)	748
Maxmudova Munavarxon Ruzimuradovna	
Surxondaryo viloyatida parrandachilik tarmog'ini rivojlantirish istiqbollari.....	752
Ismoilov Zuhridin Sayitqulovich	
Yangi O'zbekistonda baholovchi tashkilotlar reytingini baholash va renkingini aniqlash mexanizmining tashkiliy va huquqiy asoslarini takomillashtirishning zarurligi.....	757
Tashpulatov Giyos Toxirovich	
Raqamli transformatsiya sharoitida B2B marketing strategiyalarini tuzish va samaradorlikni belgilash.....	764
Yudashev Jamshid Abrarovich	
Iste'molchi xulq-atvori: marketing strategiyalarida uning o'rni.....	770
Hamidova Maftuna Boburjon qizi	
Impact of modern tourism infrastructure in enhancing a country's tourism potential.....	775
Ametova Shahnoza Rustamovna, Dauletbaeva Ulzada Bakhadirovna	
O'zbekistonda oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish va iste'moli tahlili	780
Umarov Ilxomjon Yuldashevich, Abdulxamidova Nodira Abdurashitovna	
Xalqaro tajriba asosida uy xo'jaliklarining investitsion faoliyatini rivojlantirishning institutsional asoslari.....	784
Berdiyev G'ayrat Ibragimovich	
O'zbekistonda elektroenergetika sohasi boshqaruvini tartibga solish masalalari	795
Samiev Shoxrux Faxriddin o'g'li	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligi mahsulotlari eksportini moliyaviy qo'llab-quvvatlash yo'llari	801
Xaydarova Nargiza Anvarovna	
Greening Hotel Operations: A Framework for Sustainable Resource Management and Cost Efficiency in Bukhara Region.....	809
Toyirova Sarvinoz Atoevna, Canós-Darós, Lourdes, Osorio-Acosta, Estefanía	
O'zbekiston sanoat mahsulotlari eksportining tashqi bozorlar bilan o'zaro aloqalari	819
Yo'ldoshev Nozimbek Ma'rufjon o'g'li	
O'zbekistonda tibbiy ta'lim eksportining rivojlanish tendensiyalari	824
Abdullayev Javoxir Jaxongirovich	
Dunyo oziq-ovqat bozorining dinamik rivojlanishidagi o'zgarishlar, qiyinchiliklar va ularning yechimlari	832
Tolipova Baxtigul Farxodovna	
Sanoat korxonalarida boshqarish jarayonlariga omillar ta'sirini baholash uslubiyotlari	836
D.Ziyayeva	
Zamonaviy firmalarda kommunikativ aloqalar tizimini o'rnatish bilan bog'liq muammolar	840
Sh.A.Suleymanova, Sh.Z.Erkinova	

Перспективы развития электронной коммерции Республики Узбекистан	845
Маҳаммадалиева Муслимахон Шерали кизи	
Surxondaryo viloyatida o'rta muddatda uy-joylar qurilishi prognozlashtirishni tekshirish	851
Ibragimov Nodir Shopo'latovich, Ibragimov Qobil To'xtamishovich, Toshpo'latov Bobur Rasuljon o'g'li, Nuraliyeva Feruza Abdusalim qizi, Namozov Diyorbek Baxtiyor o'g'li	
Aksiyadorlik jamiyatlarida dividend siyosatini takomillashtirish orqali investitsiya jozibadorligini oshirish mexanizmlari	858
Muxammadiyev Faxriddin Baxtiyorovich	
O'zbekiston respublikasi budget daromadlarining amaldagi holati tahlili	861
Shodiyev Xurshedjon Karimovich	
Korxonalarda ishlab chikarish strategiyasini innovasion faoliyati orqali takomillashtirish yo'llari	865
Fayzullayeva Aziza Nusratillayevna	
Budget tashkilotlarining shtat jadvallarini tuzish va xarajatlar smetasi	871
Xamdamov Nuriddin Abdimalikovich	
Tax Revenues and Budget Allocation: The Impact of Tax Revenues on the Economy in Uzbekistan and Indonesia	875
Vafoyeva Sevinch, Umarova Zulaykho	
Erkin iqtisodiy zonalar – rivojlanishning muhim omili	879
Axtamova Parizod Oybek qizi	
The significance and impact of contemporary tourism infrastructure in boosting a country's tourism potential	883
Matkabillova Diloram Khalilullayevna	
Tijorat banklari investitsiya faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari	887
Abduvaliyev S.A.	
Yangi iqtisodiy tizimda barqaror ish bilan bandlik konsepsiyasini ishlab chiqish va unga oid global tajribalar	892
Xoliyorova Shoxista Qaxramon qizi	
Bo'lajak pedagog-o'qituvchining innovatsion faoliyati modeliga asoslangan xolda ta'lim-tarbiya metodlari va vazifalarini o'rgatish	898
Abdullaeva Sanobar Berdievna	
O'zbekiston to'qimachilik klasterlari orqali iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash	903
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Xalqaro standartlar asosida moliyaviy hisobot ko'rsatkichlari tahlilining ilmiy asoslari	909
G.J.Jumayeva	
Интеграция современных концепций управленческого учета в учетно-аналитическую практику вузовских научных учреждений в Узбекистане	912
Каршиева Мохинур Олим кизи	
O'zbekiston sug'urta amaliyotida umr davomiyligi funksiyalarini aniqlashda aktuar hisoblarning o'rni	916
Abdujalilova Guzal Saydillayevna	
Инструменты фондового рынка в международной практике повышения инвестиционной привлекательности бизнеса	921
Юлдуз Усманова	
O'zbekiston respublikasi moliya-kredit tizimidagi muammolari va ustuvor yo'nalish istiqbollari	931
Olimov Abror Axadjon o'g'li	
O'zbekistonning fiskal va monetar siyosati tashqi savdo defitsiti o'sishiga ta'siri	935
Baxtiyorov Sherali Muzaffarovich	
The accounting system in trade organizations, as well as the classification of income in trade	941
Qurbonov Tolmasjon Namoz o'g'li, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li, Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror o'sish omillari va ularning tahlili	947
Ayubov Ilyos Ilxomovich, Ro'ziqulov Abduqahhor Ixtiyor o'g'li	

O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINING BARQAROR O'SISH OMILLARI VA ULARNING TAHLILI

Ayubov Ilyos Ilxomovich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, i.f.f.d., PhD, dotsent

Ro'ziqulov Abduqahhor Ixtiyor o'g'li

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Iqtisodiyot fakulteti talabasi

Annotatsiya: O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror o'sishi mamlakatning uzoq muddatli rivojlanish strategiyasining asosiy tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Ushbu ilmiy maqolada iqtisodiy o'sishning asosiy omillari, jumladan, investitsiyalar, texnologik taraqqiyot, eksport salohiyati, mehnat bozori holati hamda institutsional islohotlarning iqtisodiy barqarorlikka ta'siri tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida statistik ma'lumotlar va oldin ilmiy izlnish olib borgan tadqiqotchilarning nazariy yondashuvlar asosida O'zbekiston iqtisodiy o'sishining hozirgi tendensiyalari baholanadi hamda barqaror rivojlanishni ta'minlash bo'yicha takliflar ilgari suriladi. Olib borilgan tahlillar natijalar shuni ko'rsatadiki, innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish, investitsion muhitni yaxshilash va mehnat unumdorligini oshirish mamlakat uchun barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: Iqtisodiy o'sish, investitsiyalar, texnologik taraqqiyot, eksport salohiyati, mehnat bozori, institutsional islohotlar, barqaror rivojlanish.

Abstract: The stable growth of Uzbekistan's economy is one of the main components of the country's long-term development strategy. This scientific article analyzes the main factors of economic growth, including investments, technological development, export potential, the state of the labor market, and the impact of institutional reforms on economic stability. In the course of the research, based on statistical data and theoretical approaches of researchers who have previously conducted scientific research, the current trends of the economic growth of Uzbekistan are evaluated and suggestions are put forward to ensure sustainable development. The results of the conducted analyzes show that the wide introduction of innovative technologies, improvement of the investment environment and increase of labor productivity are important in ensuring sustainable economic growth for the country.

Key words: Economic growth, investments, technological progress, export potential, labor market, institutional reforms, sustainable development.

Аннотация: Стабильный рост экономики Узбекистана является одной из основных составляющих долгосрочной стратегии развития страны. В данной научной статье анализируются основные факторы экономического роста, включая инвестиции, технологическое развитие, экспортный потенциал, состояние рынка труда, а также влияние институциональных реформ на экономическую стабильность. В ходе исследования на основе статистических данных и теоретических подходов исследователей, ранее проводивших научные исследования, оцениваются современные тенденции экономического роста Узбекистана и выдвигаются предложения по обеспечению устойчивого развития. Результаты проведенного анализа показывают, что широкое внедрение инновационных технологий, улучшение инвестиционной среды и повышение производительности труда имеют важное значение для обеспечения устойчивого экономического роста страны.

Ключевые слова: Экономический рост, инвестиции, технологический прогресс, экспортный потенциал, рынок труда, институциональные реформы, устойчивое развитие.

KIRISH

Mamlakat iqtisodiyotining barqaror o'sishi milliy rivojlanishning ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib, bu holat avvalo iqtisodiy sohalarini rivojlantirishga yo'naltirilayotgan investitsiyalar, innovatsiyalar, texnologik taraqqiyot va tashqi iqtisodiy faoliyat samaradorligi bilan chambarchas bog'liq. So'nggi yillarda O'zbekistonda amalga oshirilayotgan keng qamrovli iqtisodiy islohotlar, xususiyl sektorini qo'llab-quvvatlash hamda sanoat tarmoqlarining diversifikatsiyasi iqtisodiy o'sish sur'atlarini jadal oshirishga xizmat qilmoqda.

Jumladan, iqtisodiy o'sishni ta'minlash borasida davlat tomonidan olib borilayotgan siyosat doirasida "O'zbekiston – 2030" strategiyasi alohida ahamiyat kasb etadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi "O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risida"gi PF-158-sonli¹ Farmonida qayd etilganidek, yangi taraqqiyot strategiyasi avvalgi bosqichlarda orttirilgan tajriba va jamoatchilik muhokamasi natijalari asosida ishlab chiqilgan bo'lib, unda barqaror iqtisodiy o'sish orqali O'zbekistonni daromadi o'rtachadan yuqori bo'lgan davlatlar safiga olib chiqish maqsadi belgilangan [1].

Mazkur strategiya va undagi asosiy ustuvor yo'nalishlar O'zbekistonda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda davlat boshqaruvi va nazorat siyosatining muhim o'rin tutishini ko'rsatadi. Bunga qo'shimcha ravishda, jahon tajribasi shuni tasdiqlaydiki, raqobatbardosh tovar va xizmatlar ishlab chiqarish, eksport salohiyatining oshirilishi, innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish, ishchi kuchining malakasi va infratuzilma rivoji – bularning barchasi barqaror iqtisodiy o'sishning asosiy omillari sifatida e'tirof etiladi. Shuningdek, institutsional islohotlar va samarali boshqaruv tizimlari ham bu borada muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu bois, ushbu tadqiqotda O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror o'sishiga ta'sir ko'rsatuvchi asosiy omillar tahlil qilinadi, ularning iqtisodiy jarayonlarga ta'siri chuqur o'rganiladi hamda baholanadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi – iqtisodiy o'sishning tarkibiy qismlarini aniqlash, ularning samaradorligini oshirish yo'llarini ishlab chiqishdan iboratdir. Ushbu ilmiy ish O'zbekistonda iqtisodiy rivojlanish tendensiyalarini tahlil qilish va istiqbolli strategik yo'nalishlarni belgilashda ilmiy-amaliy asos sifatida xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Hozirga qadar O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror o'sish omillarini o'rganishga oid ko'plab ilmiy tadqiqotlar olib borilgan bo'lib, ushbu tadqiqotlar iqtisodiy o'sishning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilish hamda asosiy mazmunini ochib berishga qaratilgan. Iqtisodiy barqarorlik va o'sish omillarini o'rganishda klassik hamda zamonaviy iqtisodiy maktablarning qarashlari muhim o'rin tutadi.

Masalan, Solou tomonidan 2016-yilda taqdim etilgan ilmiy ishlarda iqtisodiy o'sish nazariyalariga ko'ra, iqtisodiy o'sishning asosiy manbalari kapital, mehnat va texnologik rivojlanishdan iborat. Neoklassik model doirasida Solou modeli ishlab chiqarish funksiyasi yordamida iqtisodiy o'sishni tushuntiradi. Unda texnologik taraqqiyot asosiy omil sifatida ajratiladi [4, 15]. Taqqoslash uchun endogen nazariyasini olaylik: bu nazariyada iqtisodiy o'sish ilmiy-texnik taraqqiyot va innovatsiyalar orqali rag'batlantiriladi. Umumiy xulosa sifatida aytish mumkinki, texnologik taraqqiyot uzoq muddatli iqtisodiy o'sishning asosiy manbaidir. Shu sababli, jamg'arma normasining oshirilishi yoki kapital hajmining ko'payishi iqtisodiy o'sishni faqat vaqtinchalik tezlashtiradi, biroq texnologik taraqqiyot bo'lmasa, uzoq muddatli o'sish ta'minlanmaydi.

Yana bir zamonaviy va dolzarb nazariya bu – Romer tomonidan ilgari surilgan endogen o'sish nazariyasidir. Ushbu nazariyada iqtisodiy o'sish ilmiy-texnik taraqqiyot va innovatsiyalar orqali rag'batlantirilishi ta'kidlanadi. Modelga ko'ra, davlat va xususiyl sektor tomonidan ta'lim, ilmiy tadqiqotlar, yangi texnologiyalar va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash orqali uzoq muddatli iqtisodiy o'sishga erishish mumkin [5, 17].

Nazariyaning afzalliklari shundan iboratki, u innovatsiyalar va ilmiy taraqqiyotning iqtisodiy o'sishdagi hal qiluvchi rolini asoslaydi, inson kapitali va ta'lim muhimligini ko'rsatadi hamda davlat siyosatining o'sishga ta'sirini ochib beradi. Biroq bu nazariyaning muhim jihatlaridan biri shundaki, innovatsiyalarni rag'batlantirish uzoq muddat talab qilishi mumkin, rivojlanayotgan mamlakatlar uchun esa ilmiy-tadqiqot (R&D) xarajatlari yuqori bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, ushbu nazariya har bir davlat uchun universal qoida sifatida ishlamasligi, ya'ni innovatsion infratuzilma va moliyaviy resurslarning yetishmasligi bilan bog'liq cheklolarga duch keladi.

Mazkur nazariyani O'zbekiston iqtisodiyotiga tatbiq etish orqali quyidagi maqsadlar ko'zda tutilishi maqsadga muvofiqdir:

- ilmiy-tadqiqot va innovatsiyalarni rag'batlantirish;
- startap ekotizimini rivojlantirish va xususiyl sektor bilan hamkorlikni kengaytirish;
- intellektual mulk huquqlarini mustahkamlash.

Keyingi iqtisodiy o'sish omillariga oid nazariya va uning samarasini 2020-yilda Abdurahmonov tomonidan olib borilgan izlanishlar misolida ko'rishimiz mumkin. Unda o'rganilgan xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki,

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi "O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risida"gi PF-158-sonli Farmoni: <https://lex.uz/ru/docs/-6600413>

bevosita xorijiy investitsiyalar iqtisodiy o'sishni tezlashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi. O'zbekistonda xorijiy investitsiyalar hajmi ortib, iqtisodiy rivojlanishga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, iqtisodiyotning diversifikatsiyasi va tarmoqlararo innovatsion hamkorlik barqaror o'sishni ta'minlovchi omillar sifatida qayd etiladi [6, 14].

Nazariyaning e'tiborga molik jihatlaridan biri – yangi texnologiyalar va yirik xalqaro kompaniyalar tajribasini jalb qilish orqali ularni milliyalashtirish, har qanday sektorda ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish va ichki bozorga innovatsion g'oyalarni olib kirishdir. Bu esa narxlarning barqarorligini ta'minlash va YalM miqdorini oshirishga xizmat qiladi. Innovatsion iqtisodiyot va raqamli transformatsiya bugungi kunda iqtisodiy o'sishning asosiy omillaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. O'zbekistonda raqamli texnologiyalarning joriy etilishi samaradorlikni oshirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda. Xususan, elektron tijorat va raqamli xizmatlar sohasi tez sur'atlar bilan rivojlanib, iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Innovatsion iqtisodiyot va raqamli transformatsiya ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, yangi texnologiyalarni joriy qilish va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash orqali iqtisodiy o'sishga hissa qo'shadi [7, 13].

Nazariyaning asosiy afzalliklari – raqobatbardoshlikni oshirishi, yangi biznes modellarni shakllantirishi hamda iqtisodiy unumdorlik va samaradorlikni yuksaltirishidir. Shu bilan birga, raqamli infratuzilmani rivojlantirish katta moliyaviy resurs talab etadi va IT mutaxassislariga bo'lgan ehtiyoj yuqori ekani ham inobatga olinishi lozim.

Adabiyotlarni tahlil qilish natijasida shuni ta'kidlash mumkinki, O'zbekiston iqtisodiy o'sishining barqarorligi bir qator omillarga, jumladan, investitsiyalar, innovatsion taraqqiyot, sanoat va qishloq xo'jaligining rivojlanishi hamda raqamli transformatsiyaga bevosita bog'liq. Shu bilan birga, iqtisodiy islohotlarning samaradorligi ham iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Kelgusida iqtisodiy o'sish omillarining chuqur tahlili va innovatsion yondashuvlarning keng qo'llanilishi ushbu mavzuning dolzarbligini yanada oshiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot davomida monografik kuzatish, statistik abstraktsiya, mantiqiy fikrlash va istiqbolli prognozlash usullarini o'z ichiga olgan ilmiy izlanishlarga tizimli yondashuv keng qo'llanildi. Bundan tashqari, ilmiy tadqiqotni amalga oshirishda tahlil va sintez usullaridan samarali foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror o'sish omillari va ularning tahlilini amalga oshirishdan oldin, biz iqtisodiy o'sishga nimalar ta'sir ko'rsatishini aniqlab olishimiz lozim. Quyida esa izlanish natijasida yig'ilgan statistik ma'lumotlar jadval shaklida keltirilgan(1-jadval):

1-jadval. Mamlakat iqtisodiy o'sish darajasini ifodalovchi ko'rsatkichlar².

Klassifikator	2020	2021	2022	2023	O'zgarish(2020 va 2023-yillar o'rtasida)
YalM (mlrd so'm)	668038	820536.6	995573.1	1204485.4	180.3%
Mehnat resurlari (ming kishi)	19158.2	19334.9	19517.5	19739.6	103.0%
Ishsizlar soni (ming kishi)	1561	1441.8	1332.7	1024.1	66.4 %
Asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi (yillik, mlrd so'm)	210195.1	239552.6	266240	356071.4	169.4 %
Import hajmi (mln \$)	20721.7	24623.2	29452.8	37442	180.7 %
Eksport (mln \$)	14870.6	16269.1	18179.2	22777.8	153.2 %
Inflatsiya (%)	111,14%	109,98%	112,25%	108,77%	97,9%
Aholi turmush darajasi	431182.4	538450.7	654993.3	756084.2	175.4 %

² Manba: "Ushbu ma'lumotlar O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Huzuridagi Statistika Bosh Boshqarmasining rasmiy sayti asosida tuzilgan.

Dashtlab, iqtisodiy o'sish samaradorligini aniqlash uchun mamlakat YaIM miqdori hamda uning o'sish sur'atini tahlil qilish muhim. Iqtisodiy o'sish tezligini yillik yoki choraklik dinamikada aks ettiradi. Quyida YaIM miqdorining o'sish sur'atini hisoblash formulasi keltirilgan:

$$GDP_{growth} = \frac{GDP_t - GDP_{t-1}}{GDP_{t-1}} \times 100\%$$

Bu yerda:

GDP_{growth} – YaIM miqdori o'sishi

GDP_t – Joriy davrdagi YaIM miqdori

GDP_{t-1} – Bazis davrdagi YaIM miqdori[11].

Yuqoridagi formulaga asosan YaIM ning yillik o'sish miqdorini hisoblab chiqib quyidagi natijaga erishildi:

Yillar	2020	2021	2022	2023
YaIMning o'sish miqdori	+12.3	+22.8	+21.3	+21.0

2020-yilda YaIMning o'sish sur'ati 112,3 % bo'lgan. Ushbu davrdagi taxminiy sabab esa global pandemiya tufayli dunyo iqtisodiyotida pasayish kuzatilgan bo'lsa-da, O'zbekistonda iqtisodiy o'sish davom etganidir. Biroq o'sish nisbatan past bo'lgan, chunki pandemiya sababli ichki va tashqi talab qisqarishi ehtimoli mavjud bo'lgan.

2021-yilda esa +22,8 % ga keskin o'sish kuzatilgan. Bu o'sish ehtimol, pandemiyadan keyingi iqtisodiy tiklanish, investitsiyalar hajmining oshishi va islohotlar natijasida yuzaga kelgan. Shuningdek, tashqi savdo va sanoat ishlab chiqarishi faollashgan bo'lishi mumkin.

2022-yilda YaIM 121,3 % ga o'sgan, ya'ni oldingi yilga nisbatan biroz pasayish kuzatilgan bo'lsa-da, yuqori o'sish sur'ati saqlangan. Bu iqtisodiy faollikning barqarorligidan dalolat beradi.

2023-yilda esa +21,0 % darajasida o'sish qayd etilgan. Bu 2022-yildagi o'sish sur'atiga juda yaqin bo'lib, iqtisodiy o'sish barqaror tus olayotganini anglatadi.

Ishlab chiqarish omillari samaradorligini hisoblashda "Kobb-Duglas ishlab chiqarish funksiyasi" iqtisodiyotda keng qo'llaniladigan neoklassik ishlab chiqarish modeli bo'lib, uning ilmiy asosi quyidagilarga borib taqaladi. Ushbu funksiya ilk bor 1928-yilda amerikalik iqtisodchi Pol Duglas va matematik Charlz Kobb tomonidan AQSh iqtisodiyotidagi ishlab chiqarish jarayonini modellashtirish maqsadida ishlab chiqilgan.

Kobb-Duglas funksiyasi neoklassik iqtisodiy nazariyaning asosiy ishlab chiqarish modellaridan biri hisoblanadi. Bu funksiya ishlab chiqarish omillari – kapital (K) va mehnat (L) o'rtasidagi chekli o'rnini bosish elastikligi 1 ga teng bo'lgan holatni tavsiflaydi. Kobb-Duglas funksiyasi Solou o'sish modeli, TFP (Total Factor Productivity) va boshqa makroiqtisodiy modellar uchun asos sifatida xizmat qiladi [10].

Ishlab chiqarishning umumiy samaradorligi – iqtisodiy o'sishning resurslar (mehnat va kapital) orqali emas, balki texnologik innovatsiyalar orqali ta'minlangan qismini o'lchaydi. Yuqori TFP darajasi iqtisodiyotning texnologik taraqqiyoti va innovatsion rivojlanishini aks ettiradi.

Formula:

$$Y=A \cdot K^{\alpha} \cdot L^{1-\alpha}$$

Bu yerda:

Y – ishlab chiqarish hajmi (YaIM),

A – texnologik taraqqiyot ko'rsatkichi (TFP),

K – kapital hajmi,

L – mehnat resurslari,

α – kapitalning ishlab chiqarishga ta'sir darajasi." [9, 10]

Ushbu formuladan foydalanib bizda YaIM miqdori mavjud bo'lganligi uchun Texnologik Taraqqiyot Ko'rsatkichini quyidagi keltirib chiqarilgan formula orqali hisoblaymiz:

$$A = \frac{Y}{K^{\alpha} \cdot L^{1-\alpha}}$$

Endi ushbu formulaga asosan O'zbekiston Texnologik Taraqqiyot Ko'rsatkichini hisoblab chiqamiz. YaIM miqdori, kapital hajmi va mehnat resurslariga oid ma'lumotlarni 1-jadvalda berilgan ma'lumotlardan foydalanamiz. α ga oid ma'lumotni esa "Akmal I. Sotvoldiyevning "Kobb-duglas ishlab chiqarish funksiyasi haqida" nomli ilmiy maqolasidagi hisob kitoblari natijasida hosil qilingan taqribiy natijadan belgilab olamiz $\alpha \approx 0,35$ " [8].

2-jadval. Asosiy ko'rsatkichlar.

Ko'rsatkichlar	2020	2021	2022	2023
YalM (mlrd so'm)	668038	820536.6	995573.1	1204485.4
Mehnat resurlari (ming kishi)	19158.2	19334.9	19517.5	19739.6
Asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi (yillik, mlrd so'm)	210195.1	239552.6	266240	356071.4

$$A_{2020} = \frac{Y}{K^{\alpha} \cdot L^{1-\alpha}} = \frac{668038}{210195.1^{0,35} \cdot 19158.2^{1-0,35}} \approx 15,08$$

$$A_{2020} = 15,08$$

$$A_{2021} = 17,59$$

$$A_{2022} = 20,44$$

$$A_{2023} = 22,17$$

Yuqoridagi ma'lumotlarga asosan biz shuni aniqlashimiz mumkinki, 2023-yilda asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi 33.8% ga oshgan (266240 mlrd so'mdan 356071 mlrd so'mga). Bu esa yangi ishlab chiqarish texnologiyalarini joriy qilish va avtomatlashtirish darajasining oshganligini ko'rsatishi mumkin. Shu bilan birga, mehnat resurslari yildan yilga nisbatan barqaror o'sib bormoqda. Yangi bilim va ko'nikmalarni talab qiluvchi sohalarning rivojlanishi natijasida samaradorlik ortgan bo'lishi mumkin.

Raqamli texnologiyalarning joriy qilinishi, avtomatlashtirish va IT xizmatlarining rivojlanishi ishlab chiqarish samaradorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatgan[12]. Davlat tomonidan IT sektorga e'tibor kuchaygani va elektron xizmatlarning rivojlanishi samaradorlikni oshirgan bo'lishi mumkin. Qo'shimcha qilganda O'zbekistonda so'nggi yillarda kichik va o'rta biznesga e'tibor ortgan. Yangi xorijiy investitsiyalar va sanoat klasterlari ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga yordam bergan bo'lishi mumkin.

Keyingi iqtisodiy o'sishga yetarlicha ta'sir ko'rsatuvchi omil bu umumiy ishsizlik darajasidir. Bu asosan mehnat bozorining iqtisodiy o'sishga ta'sirini tahlil qilish uchun ishlatiladi. Iqtisodiy o'sish natijasida bandlikning qanchalik oshganini ko'rsatadi. Ishsizlik darajasini esa quyidagi formula orqali aniqlaymiz:

Formula:

$$U_R = \frac{U}{LF} \times 100\%$$

Bu yerda:

U_R – Ishsizlik darajasi

U – Ishsizlar miqdori

LF – Ishchi kuchi miqdori.

1-jadvaldagi mehnat resurslariga oid ma'lumotlarga asosan har bir yil uchun ishsizlik darajasini hisoblab chiqamiz:

$$U_{R2020} = \frac{U}{LF} \times 100\% = \frac{1561}{19158.2} \times 100\% = 8.15$$

$$U_{R2020} = 8.15$$

$$U_{R2021} = 7.46$$

$$U_{R2022} = 6.83$$

$$U_{R2023} = 5.19$$

4. Investitsiyalar va kapital hajmi, investitsiyalar YalMga nisbatan (%). Iqtisodiyotda kapital jamg'arish va uning o'sishga ta'sirini ko'rsatadi. Bu orqali investitsiya oqimining qaysi sektorlarga yo'naltirilganini tahlil qilish muhim.

$$\frac{\text{Investitsiyalar}}{\text{YalM miqdori}} \times 100\%$$

$$Yil_{2020} = 31,46\%$$

$$Yil_{2021} = 29,20\%$$

$$Yil_{2022} = 26,74\%$$

$$Yil_{2023} = 29,56\%$$

Xulosa sifatida, mamlakat iqtisodiyotida import va eksport hajmlari ortib bormoqda, ammo importning tezroq o'sishi sababli savdo balansidagi manfiy tafovut kengaymoqda. Kelajakda eksportni ko'proq rag'batlantirish va importni muqobil mahalliy mahsulotlar bilan almashtirish strategiyalari savdo balansini yaxshilash uchun muhim bo'lishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqoridagi kuzatish va hisob-kitob ishlari natijasida biz quyidagi ma'lumotlarga ega bo'ldik:

3-jadval. O'zbekistonning 2020–2023-yillardagi iqtisodiy holati³.

Yillar	2020	2021	2022	2023
YalMning o'sish miqdori	+12.3	+22.8	+21.3	+21.0
Texnologik taraqqiyot ko'rsatkichi (TFP)	15.08	17.59	20.44	22,17
Ishsizlik darajasi	8.15	7.46	6.83	5.19
Investitsiyalar YalMga nisbatan (%).	31.46	29.20	26.74	29.56
Inflatsiya darajasi(%)	111.14	109.98	112.25	108.77
Savdo balansi	-5851.1	-8354.1	-11273.6	-14664.2

Ushbu jadvaldan ma'lumki, O'zbekiston iqtisodiyoti 2020–2023-yillar davomida barqaror o'sish sur'atlarini saqlab qoldi. YalMning yillik o'sish sur'ati 2020-yilda +12,3 % dan, 2021-yilda +22,8 % ga, 2022-yilda esa +21,3 % ga yetdi. 2023-yilda o'sish sur'ati biroz pasayib (+21,0 %) bo'lsa-da, umuman olganda, iqtisodiyot barqaror rivojlanganini ko'rsatadi. Bunday yuqori iqtisodiy o'sish asosan investitsiyalar, texnologik taraqqiyot va ishchi kuchi unumdorligining oshishi bilan bog'liq.

Texnologik taraqqiyot ko'rsatkichi (TFP – Total Factor Productivity) ham barqaror o'sish tendensiyasini ko'rsatmoqda. 2020-yilda 15,08 % bo'lgan TFP 2023-yilga kelib 22,17 % ga yetgan. Bu esa iqtisodiyotda ishlab chiqarish samaradorligining oshib borayotganini hamda innovatsiyalar va texnologik modernizatsiyaning muhim rol o'ynayotganini ko'rsatadi. Neoklassik iqtisodiy nazariyalarga ko'ra, texnologik taraqqiyot iqtisodiy o'sishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Shu sababli, texnologik taraqqiyotning doimiy ravishda o'sib borishi iqtisodiy barqarorlik va raqobatbardoshlikni ta'minlash uchun ijobiy omildir.

Savdo balansining salbiyligi eksportni oshirish va importni kamaytirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar zarurligini anglatadi. Xususan, mahalliy ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, yuqori qo'shilgan qiymatga ega mahsulotlar ishlab chiqarishni rag'batlantirish hamda eksport diversifikatsiyasini ta'minlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa va takliflar

Umumiy xulosa qilib shuni aytishimiz mumkin: 2020–2023-yillarda O'zbekiston iqtisodiyoti sezilarli darajada o'sdi, texnologik taraqqiyot jadallashdi va ishsizlik darajasi pasaydi. Kelgusi yillarda iqtisodiy o'sish foizini oshirish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim:

Innovatsiyalar va ilmiy tadqiqotlarga ko'proq investitsiyalar yo'naltirish orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshirish lozim;

Xorijiy va mahalliy investitsiyalarni jalb qilish uchun qulay sharoitlar yaratish zarur;

Importni kamaytirish va eksportni oshirish bo'yicha strategik chora-tadbirlarni kuchaytirish lozim;

Raqamli iqtisodiyot va yangi bandlik shakllarini rivojlantirish muhimdir;

Pul-kredit siyosatini yanada takomillashtirish va narxlar barqarorligini saqlash talab etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni, 12.09.2023. <https://lex.uz/ru/docs/-6600413>
2. Mirziyoyev, Sh. M. (2019). O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi. Toshkent: O'zbekiston.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligining rasmiy sayti. <https://www.stat.uz>
4. Solow, R. M. (1956). A Contribution to the Theory of Economic Growth. The Quarterly Journal of Economics, 70(1), 65–94.
5. Romer, P. M. (1990). Endogenous Technological Change. Journal of Political Economy, 98(5), S71–S102.
6. Abdurahmonov, Q. (2020). Xorijiy investitsiyalar va iqtisodiy rivojlanish. Iqtisodiyot va innovatsiyalar, 5(3), 112–130.
7. Xolmatov, O. (2021). Raqamli iqtisodiyot va innovatsion taraqqiyot. O'zbekiston iqtisodiy sharhi, 8(2), 45–59.

3 Manba: Ushbu jadvaldagi ma'lumotlar Statistika bosh boshqarmasining rasmiy saytidan olingan ma'lumotlarning matematik va statistik hisob kitobi natijasida hosil qilindi.

8. Sotvoldiyev, A. I. (2023). Kobb-Duglas ishlab chiqarish funksiyasi haqida. Journal of New Century Innovations, Avgust. <https://newjournal.org/new/article/view/8408/8124>
9. Karimov, I. A. (2014). O'zbekiston iqtisodiy taraqqiyotining asosiy yo'nalishlari. Toshkent: O'zbekiston.
10. Karshiyev, A. S., Ulugmurodov, F. F., Karshiyev, A. O. (2024). The Link Between Digital Infrastructure and Economic Growth. International Journal of Artificial Intelligence (IJAI), 4(9), 712–716.
11. Acemoglu, D., & Robinson, J. A. (2012). Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty. Crown Publishing.
12. Ulugmurodov, F. F., Karshiyev, A. S., Karshiyev, A. O. (2025). Prospects for the Development of Small Business and Entrepreneurship in Industrial Sectors. Procedia on Economic Scientific Research, 1–4.
13. Lucas, R. E. (1988). On the Mechanics of Economic Development. Journal of Monetary Economics, 22(1), 3–42.
14. Romer, P. M. (1986). Increasing Returns and Long-run Growth. Journal of Political Economy, 94(5), 1002–1037.
15. Stiglitz, J. E. (2010). Freefall: America, Free Markets, and the Sinking of the World Economy. W. W. Norton & Company.
16. Shavqiev, E., Ulugmurodov, F. F., Rashidov, Z. (2025). Solutions to Problems Arising in Agriculture in Uzbekistan in the Context of the Digital Economy. International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development (IJEFS), 7(1), 47–53. <https://journals.researchparks.org/index.php/IJEFS/article/view/5358>
17. UNDP. (2021). Digital Economy and Development in Uzbekistan. United Nations Development Programme.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>